STUDIEPLAN FAMILIETERAPI 2023-2025

NORCE

RKBU Vest - Regionalt kunnskapssenter for barn og unge

Videreutdanning i familieterapi 2023-2025

1.0.0 Innledning 2
1.1.0 Målgruppe og opptakskrav 2
2.0.0. Utdannelses teoretiske og kliniske læringsutbytte 2
2.1.0. Overordnet læringsutbytte 3
Kunnskap 3
Ferdigheter 3
Generell kompetanse etter samlet utdannelse: 3
3.0.0 Studiets innhold og organisering 4
3.1.0 Arbeidsformer 4
4.0.0 Studiets emner 4
4.1.0. Emne 1- Familieterapi i kontekst 4
4.1.1. Læringsutbytte 4
Kunnskap 4
Ferdigheter 5
Generell kompetanse 5
Eksamen og arbeidskrav første studieår: 5
Hjemmeeksamen: 5
4.2.0 Emne 2 - Analytisk kapasitet i terapeutisk arbeid 6
4.2.1 Læringsutbytte 6
Kunnskap 6
Ferdigheter 6
Generell kompetanse 6
4.3.1 Fordypningsoppgave og muntlig eksamen 2. studieår: 6
Innhold i fordypningsoppgaven: 7
Muntlig eksamen ved videoanalyse: 7
5.0.0 Praksis og veiledning under utdanning 7
5.2.1 Arbeidspraksis 8
5.2.3 Veiledningens fokus: 8
5.2.4 Veiledningens struktur: 8
5.2.5 Krav til Veileder: 9
6.0.0 Pensum 9
7.0.0 Etikk 9
8.0.0 Vitnemål for utdanningen: 9

1.0.0 Innledning

Videreutdanning i familieterapi ved RKBU Vest er en fordypning i barneorientert familieterapi og kan anvendes i familieorientert barneterapi.

Studiet gir en klinisk fordypning i familieterapi som bygger på et bredt spekter av familieterapeutiske teoretiske tilnærminger innenfor systemisk, narrativ og dialogbasert relasjonsorientert praksis. I tillegg fokuseres det på kliniske emner knyttet til terapiekstern kunnskap i arbeide med barn, unge og familier i terapi.

Emnene er knyttet til barn, unge og familier i relasjon til utviklings- og traumeforståelse, tilknytningsrelasjoner og utviklingsforståelse og emner knyttet til samarbeid og nettverk – den utvidede familie. Studiet organiseres i regi av RKBU Vest og det arbeides med en samarbeidsavtale med Institute of Family Therapy (IFT), London.

Studiet gir en innføring i grunnleggende begreper og sentrale teorier innen systemforståelse og relasjonstenking i familieterapi, og knytter dette opp til terapeutiske holdninger og metodiske tilnærminger slik den praktiseres nasjonalt og internasjonalt.

Studiet omfatter både tradisjonelle teorier bygget på en kybernetisk grunnlagsforståelse og samarbeidende terapiformer med utgangspunkt i en sosialkonstruksjonistisk forståelse. Det tilstrebes å ha en åpen dialog og idéutveksling mellom ulike forståelsesformer og terapitilnærminger. Studiet setter aktuelle teorier inn i en vitenskapsfilosofisk sammenheng og har fokus på etiske dilemmaer knyttet til grunnlagsforståelse.

1.1.0 Målgruppe og opptakskrav

Målgruppen for studiet er fagfolk med helse- og sosialfaglig utdanning på høgskole- eller universitetsnivå og som arbeider med barn, ungdom og familier.

Opptakskrav:

- 3-årig høgskole / universitetsutdanning i helse-, sosial- og velferdsfag eller annen relevant utdanning på minst bachelornivå.
- Søkerne må ha minst to års relevant praksis etter endt grunnutdanning.
- Søkerne er i minimum 50% stilling i en arbeidssituasjon i praksis hvor møter med barn, unge og familier inngår som en vesentlig del.

2.0.0. Utdannelses teoretiske og kliniske læringsutbytte

Utdanningens læringsinnhold er knyttet til en teoretisk – metodisk del og en klinisk del. Læringsutbytte for videreutdanning i familieterapi beskrives gjennom mål for kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

I den kliniske delen av studiet vektlegges klinisk bruk av teori og metoder i arbeid med familier med forskjellig type problematikk. Her videreutvikles studentenes evne til å forstå og anvende systemisk tenking i arbeidet med familier og med det profesjonelle nettverket.

2.1.0. Overordnet læringsutbytte

Overordnet læringsutbytte for videreutdanning i familieterapi beskrives som fordypning i systemiske modeller og endringsteorier i familieterapeutisk praksis og beskrives i form av kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse

Kunnskap

- Kandidaten har utdypet kunnskap om sentrale familieterapeutiske retninger og kan integrere anvendelsen av disse i sin kliniske praksis.
- Kandidaten har inngående kunnskap om fagets litteratur og forskning
- Kandidaten har avansert kunnskap om å arbeide systemisk familieterapi
- Kandidaten har en teoretisk forståelse og et reflektert og kritisk blikk på seg selv som familieterapeut.
- Kandidaten klarer å identifisere og begrunne sin måte å utøve familieterapi på.

Ferdigheter

- Kandidaten kan vise gode ferdigheter i klinisk intervensjon.
- Kandidaten kan demonstrere evnen til å knytte teori til praksis.
- Kandidaten skal kunne vise evne til å reflektere over det som skjer i det kliniske øyeblikket og å knytte dette til behandlingsprosessen.
- Kandidaten kan reflektere over egen profesjonell utvikling.
- Kandidaten kan arbeide selvstendig som familieterapeut innenfor ulike praksiskontekster og med ulike problemstillinger.
- Kandidaten kan arbeide på bakgrunn av terapiekstern og terapeutisk kunnskap hentet fra relasjonsorientert terapi/familieterapi.

Generell kompetanse etter samlet utdannelse:

- Kandidaten kan anvende systemisk tenkning i møte med fastlåste problemsituasjoner, i møte med barn, unge, familier og deres nettverk, med fokus på klient – terapeut relasjonen og den terapeutiske prosess.
- Kandidaten kan analysere relevante fag, -yrkes- og etiske problemstillinger og ha en holdning med vekt på refleksjon og selv-refleksjon i forhold til egne foretrukne teoretiske modeller.
- Kandidaten kan anvende kunnskap og ferdigheter i videreutvikling av en integrert personlig terapeutisk holdning.
- Kandidaten har et reflektert forhold til egne holdninger og verdier og betydningen dette har i arbeid med mennesker som søker profesjonell hjelp.
- Kandidaten kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder for konsultasjon, veiledning og undervisning i relasjon til kollegaer og samarbeidspartnere gjennom utvikling av familieterapeutiske tilnærminger tilpasset egen arbeidssituasjon.
- Kandidaten skal kunne gi en skriftlig fremstilling av egne erfaringer og ideer, teoretiske vurderinger og klinisk materiale.

3.0.0 Studiets innhold og organisering

Undervisning og arbeidsform veksler mellom forelesninger og studentens deltakelse, øvelser og refleksjon. Den teoretiske delen av studiet-består av undervisningen som utgjør til sammen 160 timer per år, totalt 320 timer. I tillegg kommer 150 timer klinisk veiledning, herav 30 timer direkte veiledning fordelt på 20 timer veiledning med videoklipp/In-Live veiledning, og 10 timer øvelser som del av veiledet treningsterapi med veileder og medstudenter. Studentene kan i studieperioden delta i workshops/relevante seminarer som avholdes i regi av RKBU.

3.1.0 Arbeidsformer

- Presentasjon av teori og metoder gjennom forelesninger og diskusjoner.
- Arbeid i grupper med aktuelle temaer og spørsmål.
- Praktisering av kliniske intervjuteknikker.
- Utprøving av roller som intervjuer, observatør og intervjuobjekt.
- Arbeid med egne historier, bl.a. med genogram og skulpturering.
- Rollespill av arbeid med klienter og med ulike terapeutiske tilnærminger.
- Presentasjon av kliniske videoer som viser aktuelle terapeutiske metoder.
- Arbeid med studentenes kliniske videoer sett i forhold til teori, metodisk tilnærming og etiske spørsmål.

4.0.0 Studiets emner

Studiet er delt i to ulike emner fordelt på første og andre studieår. Det første studieåret har fokus på grunnlagsforståelse og de ulike tilganger innenfor familieterapi – og relasjonell praksis. I det andre studieåret er fokuset på de ulike metoder og tilganger anvendt i en klinisk barne- og unge orientert praksis.

4.1.0. Emne 1- Familieterapi i kontekst

Emnet omfatter de forskjellige familieterapeutiske hovedretningene.

4.1.1. Læringsutbytte

Kandidaten skal etter fullført videreutdanning ha et læringsutbytte, som bygger på kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse knyttet til de til enhver tid underviste tilganger, metoder og forskning innenfor fordypningsfeltet familieterapi.

Kunnskap

- Kandidaten har avansert kunnskap om hovedtrekkene i familieterapiens historie herunder vitenskapsfilosofi og erkjennelsesteori, verdimessige premisser og etiske perspektiv i familieterapi.
- Kandidaten har inngående kunnskap om de familieterapeutiske hovedretningene strategisk, strukturell, Milano-systemisk, språksystemisk, løsningsfokusert, narrativ praksis og dialogbasert praksis. Videre fokusers de samfunnsmessige, vitenskapsteoretiske og filosofiske tradisjonene disse har utviklet seg innenfor.

Ferdigheter

- Kandidaten kan analysere og forholde seg kritisk til ulike familieterapeutiske teorier i sin beskrivelse av hvordan problemer oppstår, opprettholdes og endres.
- Kandidaten kan arbeide selvstendig i praksis og ta ulike teoretiske perspektiver på problemer som familier med barn og unge presenterer.
- Kandidaten kan delta i samtaleøvelser av klinisk anvendelse av teori og metoder i arbeid med familier med forskjellig type problematikk.
- Kandidaten kan delta i samtaleøvelser for å kunne forstå og anvende systemisk tenking i arbeidet med familier og det profesjonelle nettverket.

Generell kompetanse

- Kandidaten kan anvende systemisk tenkning i møte med fastlåste problemsituasjoner.
- Kandidaten kan analysere relevante fag, -yrkes- og etiske problemstillinger og ha en reflektert holdning til sine egne foretrukne teoretiske modeller.
- Kandidaten har økt fokus på klient – terapeut relasjonen og den terapeutiske prosess.
- Kandidaten kan integrere kunnskap og ferdigheter i videreutvikling av en integrert personlig terapeutisk holdning.
- Kandidaten kan gi en skriftlig fremstilling av egne erfaringer og ideer, teoretiske vurderinger og klinisk materiale.

Eksamen og arbeidskrav første studieår:

For å kunne framstille seg til eksamen må studentene dokumentere påbegynt veiledning.

Arbeidskrav:

- Obligatorisk skriftlig arbeidskrav.
    - 1. semester: Omfanget av oppgaven er 1500 ord, med karakteren bestått/ikke bestått, intern sensur.
    - 2. semester: Skriftlig gruppeoppgave som forberedelse til praktisk gruppeøvelse, med karakteren bestått/ikke bestått, intern sensur.

Arbeidskravet skal være bestått innen eksamen det samme år.

Hjemmeeksamen:

- Skriftlig hjemmeeksamen 2. semester
    - Omfanget av oppgaven er 6500 ord +/- 10%

Eksamen sensureres med en gradert karakterskala A til E for bestått og F for ikke bestått. Eksamen sensureres av en intern og en ekstern sensor.

Ny/utsatt eksamen har samme utforming som ordinær eksamen.

- Studenter som har gyldig fravær eller ikke består eksamen har rett til ny/utsatt eksamen.

Vurderingen kan påklages jamfør RKBU Vest sitt gjeldende eksamensreglement som er utformet på bakgrunn av gjeldende lovverk for universitet/høyere utdanning.

4.2.0 Emne 2 - Analytisk kapasitet i terapeutisk arbeid

Emnet omfatter familieterapeutisk arbeid med barn og unge. Studiet er en klinisk utdanning som forutsetter at den enkelte student gjennom hele utdannelsen kan arbeide utfra systemiske og relasjonsorienterte metoder gjennom terapeutisk arbeid med enkeltpersoner, barn og unge og deres familier. Formålet er at studenten gradvis kan utøve selvstendig familieterapeutisk og relasjonsorientert forståelse gjennom eget arbeid.

Ved slutten av 2. studieår skal studenten innlevere en praksisbasert fordypningsoppgave med fokus på et eget selvvalgt emne. Videre skal studenten gjennomføre en klinisk analyse i form av videoeksamen i tilknytning til egen klinisk praksis.

4.2.1 Læringsutbytte

Kunnskap

- Kandidaten har avansert kunnskap om det kliniske feltet.
- Kandidaten har inngående forskningsbasert kunnskap om terapi og terapeutiske prosesser.

Ferdigheter

- Kandidaten kan anvende relevante metoder og hanskes med økt kompleksitet i terapirommet. Dette kan være terapeutisk arbeid med sammensatte tilstander som vold i familien, rusproblemer, spiseforstyrrelser og selvskading.
- Kandidaten har et bevisst forhold til egen terapeutisk stil samt egne reaksjoner, fordommer, forforståelse, etikk og personlig verdigrunnlag.

Generell kompetanse

- Kandidaten kan arbeide selvstendig som familieterapeut innenfor ulike praksiskontekster og med ulike problemstillinger.
- Kandidaten kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder for konsultasjon, veiledning og undervisning.

4.3.1 Fordypningsoppgave og muntlig eksamen 2. studieår:

I det andre studieår gjennomfører studentene en obligatorisk individuell, fordypningsoppgave i tredje og fjerde semester. Studentene skal ta utgangspunkt i en sak de arbeider med. Saken skal drøftes i forhold til teoretiske og metodiske problemstillinger.

Fordypningsoppgaven skal være på 6500 ord +/- 10% og sensureres med en gradert karakterskala fra A til E for bestått. F for ikke bestått. Fordypningsoppgaven sensureres av intern og en ekstern sensor. Ved ikke bestått gis studenten mulighet, innen kort tidsfrist, å forbedre besvarelsen en gang. Ved andre gangs ikke bestått må det leveres en fordypningsoppgave innen et annet tema ved neste ordinære eksamen.

Den muntlige videoeksamen skal gjennomføres som en obligatorisk del av utdanningen, når de skriftlige arbeidskrav, eksamen og fordypningsoppgave 1. og 2. studieår er gjennomført og bestått. Ved videoeksamen skal studenten vise et videoklipp av eget praktisk klientarbeid i form av et konkret og episodisk utklipp av en samtale.

Innhold i fordypningsoppgaven:

- Studentene skal ta utgangspunkt i en sak de arbeider med. Saken skal drøftes i forhold til teoretiske og metodiske problemstillinger.
- Studenten får oppgitt teoretiske og metodiske problemstillinger som saken skal drøftes i forhold til.
- Nærmere oppgavebeskrivelse fremlegges ved oppstart av 3. semester.

Muntlig eksamen ved videoanalyse:

- Eksamener i 1. og 2. studieår må være bestått for å kunne framstille seg til klinisk/muntlig eksamen.

Den muntlige videoeksamen er obligatorisk, og studenten skal vise et videoklipp av eget praktisk klientarbeid i form av et konkret og episodisk utklipp av en samtale.

- Rammen for muntlig eksamen gjennomgås i 4. semester.

Vurderingen kan påklages jamfør RKBU Vest sitt gjeldende eksamensreglement som er utformet på bakgrunn av gjeldende lovverk for universitet/høyere utdanning.

5.0.0 Praksis og veiledning under utdanning

Studiet er en klinisk utdanning som forutsetter at den enkelte student gjennom hele utdannelsen kan arbeide utfra systemiske og relasjonsorienterte metoder gjennom terapeutisk arbeid med enkeltpersoner, barn og unge og deres familier. Praksis og veiledning organiseres og gjennomføres i tråd med utdanningens læringsmål.

Det blir lagt vekt på den kliniske delen av utdanningen, slik at studentene kan:

- Utvikle familieterapeutiske holdninger og ferdigheter gjennom å integrere teori og praksis i størst mulig grad.
- Utvikle sin personlige og terapeutiske arbeidsmåte gjennom samspillet mellom undervisning, selvstudier, klinisk praksis og veiledning.

Den kliniske delen blir ivaretatt ved at:

- Studenten er i minimum 50% stilling i en arbeidssituasjon med behandlingsorientert praksis hvor møter med barn, unge og familier inngår som en vesentlig del.
- Studenten dokumenterer å ha gjennomført 100 samtaler med terapeutisk karakter i løpet av studietiden.
- Studenten deltar i minst 150 timers veiledning hvorav minst 30 timer skal være direkte veiledning på eget familieterapeutisk arbeid.

- Studenten legger frem eget klinisk materiale i forbindelse med teorigjennomgang.
- Studentene får trening gjennom rollespill og gjennomgang av videoer fra eget behandlingsarbeid.
- Studenten gjennomfører klinisk videoeksamen med presentasjon av eget klinisk arbeid.
- Studenten skal arbeide med å bli bevisst klient – terapeut relasjonen og den terapeutiske prosess med fokus på å utforske bruk av egen person i terapeutisk arbeid med individer, par og familier.
- Studenten skal gjennom de forskjellige arbeidsmetodene i studiet oppøve ferdigheter i skriftlig fremstilling av egne erfaringer og ideer, teoretiske vurderinger og klinisk materiale.
- I studiet legges det vekt på utvikling av familieterapeutiske og relasjonsorienterte tilnærminger tilpasset egen arbeidssituasjon i praksis.

5.2.1 Arbeidspraksis

Det forutsettes i opptakskravet at studenten har relevant arbeidspraksis og er i relevant arbeidssituasjon gjennom hele utdanningsforløpet. Dette betyr at studentene arbeider med barn og unge, deres familier, og/eller enkeltpersoner i systemisk terapi og samhandling.

Arbeidet kan skje på egen arbeidsplass eller ved at en hospiterer på relevant arbeidsplass. Det er krav til at det gjøres videoopptak i praksis som studenten bringer med seg til utdanningen for drøfting, veiledning og gjennomføring av avsluttende eksamen.

5.2.2 Praksisveiledning

I løpet av utdanningen er det krav om at studenten gjennomfører 150 timers veiledning med godkjente veiledere. Veiledningen består av prosessveiledning, direkte veiledning og kan foregå individuelt og i gruppe.

5.2.3 Veiledningens fokus:

Veiledningen skal knytte seg til studentens arbeid og være med å utvikle og høyne studentenes refleksjons- og handlingsnivå i møter med klienter, barn og unge og deres familier. Målet med veiledningen er blant annet å knytte teori fra utdanningen til studentens kliniske virksomhet og praksis.

Veileders oppgave er blant annet å hjelpe studenten til å knytte teori fra utdanningen til studentens kliniske virksomhet. Veileder må derfor ha god kjennskap til utdanningens innhold og progresjon.

5.2.4 Veiledningens struktur:

- Minimum 50 % av veiledningen må skje i gruppe.
- For å sikre kontinuitet i veiledningsprosessen tilstrebes veiledningsforhold av minimum 20 timers varighet med samme veileder.
- Sammensetning av veiledningsgruppe:
    - Antall deltakere skal være minst fire og ikke over seks personer pr. gruppe.

Relasjon mellom veileder og student:

- Relasjonen mellom veileder og student skal inneholde minst mulig hindringer for fri refleksjon. Veileder bør derfor ikke være studentens faglige overordnede.

Tidsramme:

- Veiledningen skal starte etter at utdanningen er påbegynt og være avsluttet senest 6 måneder etter avlagt eksamen.

Prosessveiledning og Direkteveiledning:

- Minimum 20 veiledningstimer skal foregå som direkteveiledning. Med dette menes at veileder skal ha muligheten for å observere studentens arbeide direkte, enten ved tilstedeværelse i rommet, via enveisspeil eller video.
- Prosessveiledning foregår i grupper og vil si at det gis veiledning på materiale studentene bringer med seg i form av fortellinger fra praksis.

5.2.5 Krav til Veileder:

Veileder må ha god kjennskap til utdanningens innhold og progresjon. Gjennom hele utdanningen vil det være et nært samarbeid mellom utdanningen og studentenes eksterne veiledere. Dette ivaretas gjennom regelmessige veiledermøter og ved at veiledere inviteres til deltakelse på enkelte sentrale seminarer.

For veileder gjelder følgende krav:

- Godkjent veileder fra egen fagforening der hvor slik godkjenning finnes.
- Minst fem års praksis som familieterapeut.
- Egen videreutdanning/spesialisering i familieterapi.
- Minst 40 timers praksis med å gi veiledning i familieterapi.
- God kjennskap til relasjons- og systemorientert teori og utvikling innen fagfeltet.

6.0.0 Pensum

Pensumet er på 4000 sider og fordeles på år, tema og moduler. Ressurslitteratur knyttet til undervisningen vil bli gjort fortløpende tilgjengelig.

7.0.0 Etikk

Gjennom hele studiet skal studentene arbeide med egen faglig og personlig utvikling med vekt på egne styrker og utfordringer. Dette skal bidra til integrasjon av en etisk reflektert holdning. Den bygger blant annet på forståelsen av profesjonell kompetanse og hvordan den profesjonelle og personlige kompetansen er vevd inn i hverandre.

For å velge gode handlinger må studenten utvikle en kritisk holdning til egne foretrukne ideer og væremåter, og til den umiddelbare opplevelsen av de som skal hjelpes og hva han eller hun mener er godt for dem.

Sosial ulikhet, kjønns- og flerkulturelt perspektiv som eksempler på marginaliserte posisjoner vektlegges. Målet er at studentene gjennom utdanningen utvikler en utdypet forståelse av marginaliseringsfenomener og gis begreper som kan hjelpe dem å undersøke, adressere og reflektere over kjønn, etnisitet, legning, sosial situasjon, og andre marginaliserende fenomener.

8.0.0 Vitnemål for utdanningen:

Vitnemål for utdanningen utstedes når alle utdannelseselementene er gjennomført.